

Aueršperk – hrad

Mezi Bystřicí nad Pernštejnem a vírskou přehradou se na kopci, zčásti obtékaném říčkou Bystřičkou, nachází rozvaliny hradu Aueršperka. O počátcích hradu, zvaného také Auersperg, Ušperk či Ungersberg, není mnoho známo. Předpokládá se, že hrad vznikl asi ke konci 13. století a za zakladatele se považuje rod Pernštejnů. Jediným písemně doloženým majitelem Aueršperka byl kolem roku 1325 Jimram z Pernštejna. Hrad svému účelu dlouho nesloužil, protože již na počátku 15. století zpustl.

HEJKAL

Není tomu tak dávno, co se lesy Vysočiny hejkaly přímo hemžily. Hejkal, v podstatě neškodné zjevení, člověku nikdy vážně neublížil. Jen ho trochu poškádil. Hůř bylo, když nešťastník nezůstal zticha. Tehdy mu hejkal vyskočil na záda a nechal se odnést až na dohled k prvnímu vesnickému stavení. Cestou chudáka tahal za vlasy a jinak ho všemožně trápil.

Také les kolem Aueršperka obýval jeden hejkal. Drobný chlupatý mužík, ne vyšší než osmileté dítě, s kloboukem hluboko naraženým do čela, zpod kterého koukaly dvě posměšné oči. Jeho „hé, hé, héj“ znělo hned tu, hned tam.

Jednoho letního dne se ke hradní zřícenině vydal na obhlídku statný lesník. Chlap jako hora s rukama, jimiž by mohl zrovna skály lámat. Však také široko daleko platil za odvážlivce, jenž měl vždy pro strach uděláno. Hajný se v letním

parnu drápal do kopce, a když stanul pod rozvalinami hradu, byl už notně unavený. Rozepnul si tedy kabát uniformy a ustlal si ve stínu na měkkém mechu. „Jen si trochu odpočinu,“ řekl si a zavřel oči. Poslouchal zpěv ptáků, jenž ho brzy přenesl do říše snů. Zdálo se mu o voňavých buchtách, které hajná zrovna peče k večeri, a už se mu na ně v puse sbíhaly sliny.

Na blízký strom usedla sojka a zplna hrdla spustila svůj varovný křik. Hajný se probral a zjistil, že se pomalu smráká. „Je na čase pamatovat na navrátila,“ zamumlal si pro sebe a postavil se na nohy. Právě když vykročil po cestičce z kopce dolů, něco se mu přehnalo za zády. Hajný se otočil, ale nic neviděl. Opět ušel několik kroků a zase za ním něco prosvištělo. Avšak tentokrát se obrátil včas a zůstal hledět tvář v tvář malému chlupatci. Jeho potměšilé oči hajného zrovna probodávaly. Připravený ke skoku čekal jen na jediné slůvko, které by mu dovolilo svézt se na hajného hřbetu. Přitom si pro sebe huhlal hrubým hlasem, který mu občas přeskočil v táhlé hejknutí, z něhož běhal mráz po zádech. Chlupatou rukou dorážel na hajného, jenž chtěl už, už vykřiknout, ale včas si zacpal pusou. Nepodíval se ani napravo, ani nalevo a pelášil z kopce dolů do vesnice. Chvilku se za ním ještě ozývalo hejkalovo dusání, ale brzy utichlo docela.

Hajný se ze strašlivého zážitku rozstonal a hezkých pár neděl si poležel. Když se uzdravil, raději se hradní zříceniny vyhýbal velikým obloukem. Příště by mu třeba setkání s hejkalem nemuselo tak hladce projít.

Bartošovice – zámek

Mezi Novým Jičínem a přirozeně meandrující řekou Odrou se rozkládá obec Bartošovice s novorenesančním zámekem. Už v první polovině 15. století stála na místě dnešního zámku stará gotická tvrz, kde vládl Drslav z Ochab. Během první poloviny 16. století přestavěl Václav Sedlnický z Choltic tvrz do pohodlnější renesanční podoby. Manželka posledního pána z Choltic Anna Podstatská z Prusinovic prodala bartošovické panství nejvyššímu písaři opavského knížectví Janu Felixovi Podstatskému z Prusinovic. V rukou Podstatských se Bartošovice zdržely plných 150 let. Před rokem 1770 se panství dostalo ovdovělé hraběnce Marii Brigitě Taaffové, která se později provdala za hraběte Josefa Emanuela Canal de Malabail. Jejich dcera, krásná a vzdělaná Josefína, byla později nešťastně provdána a brzy od svého manžela utekla k otci do Prahy, kde se jí dvořil i samotný Casanova. Pepi si však za svého druha vybrala vychovatele svého syna Josefa Jiřího Meinerta, s nímž často pobývala na bartošovickém zámku. Roku 1833 odkázala hraběnka Josefína Bartošovice svému nelegitimnímu synovi Hugovi Meinertovi, od jehož dcer panství koupila Emma Fattonová. Za vlády její dcery byl zámek přestavěn v duchu italské novorenesance a svou podobu si ponechal dodnes. Posledními majiteli byla rodina dr. Artura Czczowiczka, která zámek opustila v roce 1938 ze strachu před nacisty pro svůj židovský původ. Roku 1948, po finančním vyrovnání s rodinou Czczowiczkovou, jež se již nazpět nevrátila, přešel zámek do majetku státu. Od roku 1994 je vlastníkem obec Bartošovice a zámek je účelně využíván.

PYSKATÝ CÍSAŘ

V dávno minulých dobách selských povstání, za vlády císaře Leopolda I. Habsburského, putovali z Uher po zapadlých cestách moravského kraje tři úctyhodní obchodníci. Hustými lesy se však neprodírali pro nic za nic. Pod vážnými obleky obchodníků se skrývali tři mladí šlechtici, kteří z Uher prchali před císařským hněvem, protože podporovali povstání lidu. Po předlouhé pouti došli až na louky u Bartošovic. Tam složili unavené nohy do měkké trávy a řekli: „Nádherný kraj, zde bychom měli zůstat.“ A jak pravili, tak učinili. Uprostřed zelené louky si postavili velký dům, který vesničané nenazvali jinak nežli zámeček.

Léta v zámečku šlechticům ubíhala spokojeně až do doby, kdy jednoho horkého letního dne šel okolo chudý, hladový a žíznivý pocestný. Sotva jeho unavené oči uviděly zámeček, hned pookřál a zamumlal si pro sebe: „Takový přepychový dům, tam jistě žijí zámožní lidé. Půjdu, slušně pozdravím, poprosím a oni mě jistě přivou k plnému stolu.“ V domě zrovna tři utajení šlechtici dojedli oběd a dopili poslední doušky vína. Vtom někdo zabušil na dveře. Otevřeli a ušly pocestný vyslovil své přání. Šlechtici se začali ošívát, drbat ve vousech a nakonec pověděli: „Vandrovníku, věc se má tak: kdybys přišel jen o malou chvilku dřív, rádi bychom tě pohostili. Jenže právě jsme sklidili ze stolu vyjedené talíře a spíž zeje prázdnotou. Nemáme nic, čím bychom tě uctili.“ Zklamaný pocestný svěsil ramena a obrátil se k odchodu. Najednou se však vesele ozval nejmladší šlechtic: „Jídlo nemáme, ale v pokladnici se válí poslední tolar. Co s takovým jedináčkem. A ještě ke všemu je na něm obrázek toho pyskatého císaře, kterého nemůžu ani vidět. Tu máš, je tvůj.“ Mladý šlechtic nerozumně zavtipkoval o velkém spodním rtu císaře Leopolda I. a podal tolar chudákovi. Vděčnému pocestnému císařova pyskátá ústa vůbec nevadila. Mnohokrát poděkoval a už se viděl v nejbližším hostinci.

Pocestný došel do Nového Jičína, kde si v první hospodě poručil jídlo a jedl až se mu za ušima dělaly boule. Dobré jídlo vydatně spláchl několika korbely piva, a když došlo k placení, jazyk se mu už notně pletl. Tak si prostě pustil pusu na špacír. Pochlubil se všem, že tolar dostal od těch tří šlechticů ze zámečku a nechal si pro sebe ani jejich potupné řeči o císařově velkém pysku. Po městě se drzá historka rychle roznesla a neminula ani četnickou stanicí, odkud vedla krátká cesta přímo k císařovým uším.

Vděčný pocestný splatil svým dárcům medvědí službou. Tři dávno zapomenutí šlechtici byli zakrátko objeveni a vsazeni do arestu. S císařovým pyskem totiž nejsou žádné špásy.

Bílovec – zámek

Na okraji Oderských vrchů leží město Bílovec, jímž protéká říčka Bílovka. Městu vévodí barokně upravený zámek, který postavili asi na začátku 16. století páni z Fulštejna. Stavbou zámku se pravděpodobně značně zadlužili, a proto panství přepustili Janu Oderskému z Lideřova. V druhé polovině 16. století zámek koupil Mikuláš Pražma z Bílkova. Jeho potomek Karel Pražma stál při stavovském povstání na straně opozice, a tak po bitvě na Bílé hoře o svůj majetek přišel. V polovině 17. století získal panství rod pánů Sedlnických z Choltic, za jejichž vlády zámek v první polovině 18. století vyhořel a potom byl přestavěn do dnešní podoby. Sedlničtí setrvali v Bílovci až do roku 1945, kdy byl zámek zestátněn.

SMUTNÁ POŠTOVNÍ TRUBKA

„Jéde, jéde poštovský panáček, jéde, jéde poštovský pán...“, neslo se kdysi z Bílovce přes okolní kopce dál do kraje. Takhle zvesela vyhrávala trubka postilióna, který se svým poštovním vozem rozvážel lidem dopisy a balíky. Jen co lidé veselou písničku zaslechli, vyběhli postiliónovi naproti a nadšeně ho vítali. Třeba zrovna pro ně veze v poštovním voze nějaké psaníčko od jejich blízkých.

Jednou zase jel postilión, trubku u úst, od Bílovce dále. Tentokrát však ve svém poštovním voze vezl kromě veselých i smutných dopisů truhličku plnou zlatáků pro jedny pány radní. Vůz nezbedně nadskakoval po hrbolaté cestě a s každým nadskočením se z něho ozvalo zlaté zacinkání. To o sebe v truhlič-

ce cinkaly peníze a postiliónovi se zdálo, jako by mu zvonily přímo v hlavě. Po chvílce už nemyslel na nic jiného, jen na zlatý zpěv truhličky. Přitáhl koni opatř a ten pomalu zastavil. Postilión hbitě seskočil z kozlíku a rovnou do vozu k truhličce. Zatřepal s ní a dukáty mu zlatě zahrály. „Jen nakouknu,“ zamumlal si pro sebe. Sponou z potahu šikovně odemkl zámek a nedočkavě nadzvedl víko. Jasný lesk peněz mu zlatě oslepil oči: „Jen si sáhnu, jen penízky pohladím.“ Vzal do ruky dukát a povídá: „Pro Honzíka na husara. Pro Nanyňku na perník. Vždyť nikdo nic nepozná.“ A přitom se mu druhá ruka sama od sebe za-bořila hluboko do truhly: „Nu co, vezmu si radši půlku.“ Měl půlku zlatáků a tu je slyšet: „Všechny ke mně, aby se ostatním penízkům nestýskalo.“ Postilión peníze kvapem nastrkal do poštovního pytle, v lese ho zakopal a místo skryše si označil křížkem z větví. Když se vracel zpátky k prázdné truhličce, posbíral cestou do kapes několik kamenů. Ty nasypal do truhly místo ukradených peněz a truhlu nakonec opatrně zamkl.

Jel zase postilión, jel dál svou cestou. Přiložil trubku k ústům, ale jeho veselá písnička už nezněla tak radostně jako obvykle. Ba ano, i o falešný tón občas škobrtla. Postilión si však ze smutné písničky nic nedělal. Za nakřáplého zvuku trubky se dokodrcal do města, kde předal drahocenný náklad. Páni radní truhlu otevřeli a místo na zlaté bohatství hleděli na ušmudlané kamení. Šetření nebralo konce. Samozřejmě že podezření padlo nejdříve na postilióna, ale ten se tvářil jako nevinnost sama a odvolával se na uzamčený zámek. Klidně na svou duši odpřísáhl všechno, co po něm chtěli. Z výsledku ho tedy propustili. Postilión nasedl zpět na svůj vůz a odjel dále rozvážet psaníčka a balíčky.

Po čase si v lese vyzvedl schovaný poklad, a protože měl za ušima, neutratil všechno najednou. Pomalu z hromádky ubíral tak, aby na sebe rozmařilým životem neupozornil. Spokojeně žil až do smrti a vůbec netušil, jaká trudná práce na něj čeká.

Když postilión zemřel, byl ve vsi úctě pochován na hřbitově. Avšak klidného odpočinku se nedočkal. Hned příští noc po pohřbu, kdy na věži odbíjela půlnoc, se čerstvý hrob otevřel a z něho vyjel kůň s poštovským vozem. Na kozlíku seděl mrtvý postilión, z něhož v cárech visela rozpadající se kůže. Z obličje mu svítil pár rudých očí a u bezbarvých rtů držel trubku kvílející falešnou melodii, ze které hrůzou vstávaly vlasy na hlavě. Postilión se prohnal branou hřbitova a zamířil na bílovecké náměstí, které za doprovodu naříkající písničky třikrát objel. Potom vyrazil po cestě ven z města.

Od té doby se mrtvý zjevoval každou noc. Po nějaké době už do tmy z kozlíku zářila jen jeho bílá kostra. Bílovečtí měšťané postilióna poznali hned při jeho první jízdě. Dlouho si však lámali hlavy, proč ho potkalo takové prokletí. Až si jeden starý měšťan vzpomněl, že mrtvý kdysi vezl truhlici se zlatem, kterou nedovezl. A tak měšťané konečně přišli na to, kdo byl pachatelem nevyřešeného případu.

Uplynul rok a mrtvý postilión stále noc co noc vyjížděl na své strašidelné výpravy. Obyvatelé Bílovce byli už velmi unaveni, protože se celý rok pořádně nevyspali. Radní se proto sešli, aby vymysleli, jak mrtvého navždy navrátit do jeho hrobu. Dlouho nemohli přijít na nic kloudného, až někoho nakonec napadlo, aby u cesty z města postavili kapli. Všem se nápad zalíbil. Brzy za Bílovcem stála nová kaple, v níž pro jistotu za mrtvého postilióna odsloužili několik mší.

Překážka v podobě kaple mrtvému postiliónovi opravdu zabránila opustit hrob. Mrtvý se svým poštovním vozem už více z hrobu nevyjel a konečně našel ztracený klid. A Bílovečtí ztracený spánek.

ZAČAROVANÉ POHOŠTĚNÍ

Žili, byli kdysi v Bílovci dva chlapci – Tonda a Vincek. První, kulatý soudek, vlasy jako havran. Druhý, urostlý dub, vlasy jako liška. Znali se odmalička, vždyť měli chalupy hned vedle sebe a vyrůstali spolu jako bratři. Když dorostli, nastoupili do řeznického učení.

„Vincku, Tondo! Seberte se a mažte do vedlejší vsi koupit krávu. Ale povídám, ať je ta kravka k světu. Pěkně roslá, žádná stará prašivina,“ poslal je jednoho dne mistr na nákup.

Bok po boku kráčeli řezničtí tovaryšové po cestě a za veselého pošťuchování došli na okraj vsi k prvnímu statku. Ve vratech stála kyprá selka, bílý čepec naškrobený a pusu jako malina. Tonda s Vinckem hned k ní. „Pozdrav pánbůh, panímámo, nemáte na prodej statnou kravku,“ uculovali se. „Mám pěkná telátka,“ odvětila selka. Chlapci svěřili ramena: „Za telata by nám mistr vyhuboval. Prikázal koupit kravku.“ „Kupte ode mě a máte vystaráno. Dvě řádná a zdravá telátka se hladce vyrovnají jedné kravce,“ nedala se odbýt selka. Vincek se podrbal za uchem, Tonda si zammul nos a pověděl: „Tak si teda plácneme.“ Selka rozáhla malinovou pusu do širokého úsměvu. „Tak to musíme dobrý obchod oslavit. Pojdte na krajáč mléka a sladké buchty,“ pozvala chlapce do chalupy.

Tonda s Vinckem se nahrnuli do světnice a hned se usadili ke stolu. Když selka odskočila pro pohoštění, povídá Vincek: „Projdu se po dvoře a trochu se před posilněním protáhnu.“ Venku se rozhlížel a napadlo ho, že se na ten jejich kup půjde podívat. Nahlídl do stáje, ale co neviděl. U nejbližší kobyly dřepěla selka, v jedné ruce mísu a druhou rukou tahala kobyly za ocas. Přitom si něco nesrozumitelně drmolila pod vousy. A už Vincek koukal jako sůva z nudlí. Plesk, plesk, plácaly o mísu pořádné koňské kobližky. Selka na ně zlehka foukla a z kobyliců byly natotata nadýchané buchty. Na víc Vincek nečekal a honem spěchal nazpět do chalupy. Sotva dosedl, vešla dovnitř selka s vypečenou svačinou a srdečně chlapce pobízela do jídla: „Berte si, mládenci, sama jsem buchty upekla. Jsou sladké jako cukrkandl.“ Tonda se na jídlo vrhl jako hladový vlk, ale Vincek se začal ošívat: „Po ránu se spokojím jenom s hltem mléka, panímámo. Tonda se ale určitě nenechá zahanbit a dá si i za mě.“ Tonda se jen v duchu zaradoval: „Je to dřevák, ten náš Vincek. Aspoň si pořádně nacpu panděro.“ Když spokojeně dojedl, rozloučili se s pohostinnou selkou, uvázali telata na provaz a vydali se nazpět do Bílovce.

Kousek cesty putovali mlčky, ale děle už to Vincek nevydržel a začal se pro sebe pochechtávat. „Čemu se řehníš?“ zeptal se Vincka Tonda. „Tobě brachu, tobě. Jak sis pochutnal na buchtách?“ na to Vincek. „Inu, co bych nepochutnal. Lepší jsem ještě nejedl. Ani na zámku určitě lahodnější nemají,“ pochvaloval si Tonda. „Nemají! A ani nikdy mít nebudou! Kdo to kdy viděl, aby na zámku servírovali buchty z kobyliců,“ smál se na celé kolo Vincek. Tondovi v tu ránu zdře-

věněly nohy a zůstal stát jako solný sloup. „Co to meleš, Vincku? Máš všech pět pohromadě?“ obrátil se na něho Tonda s otazníky v očích. Teprve teď Vinček Tondovi po pořádku vyložil celou záležitost s buchtami. Jakmile se Tonda dozvěděl, jak selka k buchtám přišla, nejdříve zbledl, potom zezelenal a nakonec na Vincka dostal takový vztek, že ho kalupem hnal až do řeznického krámu.

Jenom chabou záplatou na zkaženém žaludku mu bylo, že je řeznický mistr za nákup telat opravdu pochválil. Avšak když je příště znova vyslal na nákup, držel Tonda na paměti, aby ho ani nenapadlo vzít si u cizích něco do úst.

